

Kansallinen kestävän kehityksen toimikunta

Kokous 7.3.2012, 10 – 12, Säätytalo

Kansallisen kestävän kehityksen
strategian uudistaminen
Taustamateriaalia

Kansallinen kestävä kehityksen strategia ja sen valmistelutyö tammi-helmikuussa 2012

- Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa on linjattu, että "Hallitus uudistaa kansallisen kestävä kehityksen strategian, jossa määritellään kestävä kehityksen tavoitteet ja periaatteet."
- Tiivis koordinointi hallituksen tulevaisuusselonteon ja muiden kestävä kehityksen kannalta tärkeiden strategioiden ja toimintaohjelmien valmistelun kanssa.
- Tammi-helmikuun 2012 valmistelutyö:
 - Kolme strategiatyöpajaa (3.2. verkkosihteeristö, 8.2. kansallisten muiden strategioiden vastuuhenkilöitä ja 10.2. asiantuntijoita ja innovaatioimijoita)
 - Erillinen analyysi kestävä kehityksen strategian kannalta olennaisista valituista kansallisista strategioista, ohjelmista ja selonteoista (46 kpl)
 - Toimikunnan jäsenille suunnattu etukäteiskysely (vastausten määräaika 15.2.)
- Strategian valmistelutyön jatkosta vastuussa YM hallitusohjelman mukaan
- Strategia valmistuu alkuvuonna 2013

Tiivistelmät taustamateriaalista (seuraavilla kalvoilla)

1. Kansainvälisten prosessien ajankohtaiset aiheet
2. Haastatteluaineisto muista kansallisista strategioista, ohjelmista ja selonteoista (myös erillinen muistio analyysistä)
3. Toimikunnan jäsenille lähetetty etukäteiskysely (19 kpl vastauksia)
4. Strategiatyöpajat helmikuussa 2012 (myös kolme erillistä työpajakohdaista muistiota)

1. Kansainvälisten prosessien ajankohtaiset aiheet (1/2)

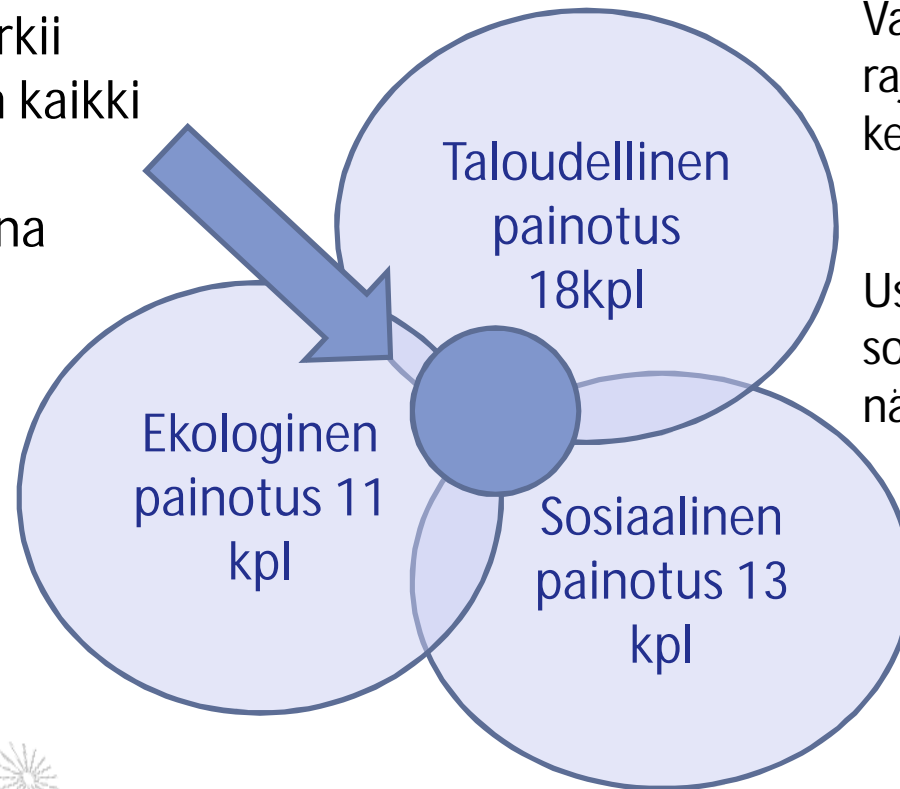
- YK:n kestävän kehityksen konferenssi (Rio+20) kesäkuussa 2012; Kestävän kehityksen sitoumusten vahvistus:
 1. **Vihreä talous** kestävän kehityksen ja köyhyyden poistamisen politiikkakehikossa: linjaukset transitiosta, vihreä ja osallistava talouspolitiikka osaksi globaalien kriisien ratkaisua
 2. Institutionaaliset uudistukset ja **kestävän kehityksen hallinta Rio+20:n jälkeen**: erityisesti globaalit rakenteet, mutta myös kansallisten keke-toimikuntien roolin vahvistaminen. Kansalliset kestävän kehityksen strategiat.
 3. Kestävän kehityksen tavoitteet (SDG) – globaalien ja kansallisten tavoitteiden yhteensovitus (2015 >?)
 4. Kestävän kehityksen indeksi/indikaattorit (2014?)
 5. Kestävän kulutuksen ja tuotannon 10-vuotinen puiteohjelma (Suomessa KULTU-ohjelman uudistus)

1. Kansainvälisten prosessien ajankohtaiset aiheet (2/2)

- EU:n strategiaprosessit (joihin Rio+20 myös vaikuttaa)
 1. Eurooppa 2020 –strategia
 2. EU:n kestävän kehityksen strategian (2006) uudistamistarvetarkastelu Rion jälkeen
 3. Resurssitehokkuus-tiekartta
 4. Innovointistrategia kestäväää kasvua varten: biotalousstrategia Euroopalle

2. Haastatteluaineisto muista kansallisista strategioista "Mihin kestävän kehityksen ulottuvuuksiin strategiat ensisijaisesti kytkeytyvät?"

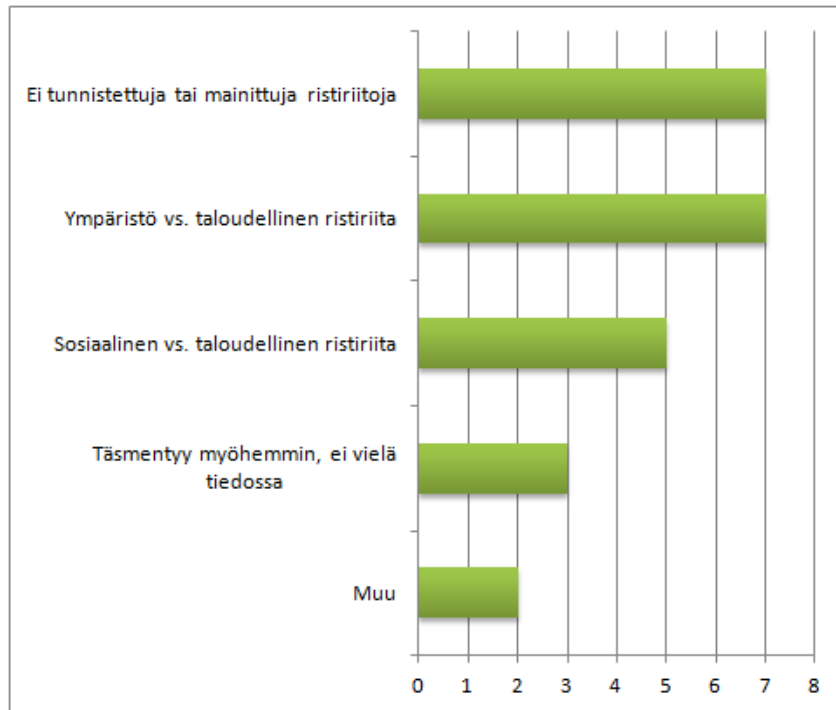
Suurin osa pyrkii
huomioimaan kaikki
ulottuvuudet
kokonaisuutena

Vain 5 kpl totesi työn
rajautuvan vain yhteen
keke-näkökulmaan

Useimmiten mainittiin
sosiaalis-taloudellisen
näkökulman painotus

2. Haastatteluaineisto muista kansallisista strategioista "Mitä ristiriitoja on tunnistettu?"

Esimerkkejä maininnoista:

"Huonojen työpaikkojen keinotekoinen ylläpito ei ole hyödyksi taloudelle eikä myöskään työntekijöille"

"Osallistaminen ja demokratia ovat asioita, joihin täytyy tarkemmin paneutua"

"Kaivostoiminnan ja matkailun sekä ekologisen tasapainon yhteensovittaminen on ollut vahvasti esillä."

"Kehitysmaissa köyhyyden vähentäminen edellyttää taloudellista kasvua, joka usein tapahtuu ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämmällä tavalla".

"Kotimaisen puun hakkuumäärät ja -tavat vs. monimuotoisuuden suojelu"

"Kilpailevat maankäyttömuodot pakottavat priorisoimaan. Miten päätetään maankäytön tarkoitus, millä perusteilla ja miten arvotetaan?"

2. Haastatteluaineisto muista kansallisista strategioista Muiden strategioiden vastuuhenkilöiden odotukset kestävän kehityksen strategiatyötä kohtaan

- Vahvaa näkemystä kestävästä kehityksestä ja sen edistämisestä
- Kestävän kehityksen politiikan oltava johdonmukaista ja selkeästi vastuutettua
- Kestävän kehityksen ulottuvuudet pitäisi kytkeä entistä tiiviimmin yhteen eikä käsitellä toisistaan erillään
- Eri ulottuvuuksien tiiviimpää kytkentää varten tarvitaan työkaluja ja mittareita
- Toimijoita ohjaavia periaatteita, jotka ovat yksinkertaisen selkeitä ja lyhyitä
- Strategia ei saa mennä liian yksityiskohtaisiin toimenpiteisiin
- Strategian tunnettuuteen, konkreettisuuteen ja omistajuuteen tulee panostaa
- Strategian olisi siten oltava edeltäjänsä fokuoituneempi, priorisoidumpi ja viestinnällisempi

3. Toimikunnan jäsenille lähetetty etukäteiskysely Mitä kestävä kehitys oman toimijatahosi tai hallinnonalasi kannalta tarkoittaa tällä hetkellä? (esimerkkejä 19 vastauksesta)

- Toimittajat: Ympäristöasiat osa kaikkea toimintaa. Ekosysteemipalveluista tarvitaan lisäoppia.
- Liikuntajärjestöt: Rakentamaton ympäristö säästettävä ja liikuntapaikkarakentamisessa huomio ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyys
- Elinkeinoelämä: yrityksillä ratkaisuja resurssitehokkuuteen, puhtaaseen teknologiaan ja palveluinnovaatioihin
- Koulutus ja kasvatusala: Uusi sivistyksen määrittely, kestävää tulevaisuutta edistävä opetus- ja oppimisjärjestelmä
- Maa- ja metsätaloustuottajat: uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ruoantuotantoon, uusiutuviin raaka-aineisiin ja energiantuotantoon (kategorinen suojele ei edistä kekeä)
- SAK: keke ja tietoyhteiskuntakehitys käsi kädessä: osaamista ja hyvälaatuisia työpaikkoja. Elinikäistä oppia kaikille.
- Kansalliset sopimukset kestävää kehitystä koskevasta yritysten yhteiskuntavastuusta ja tilivelvollisuudesta ISO 26000 standardin perusteella.

3. Toimikunnan jäsenille lähetetty etukäteiskysely Mitkä mielestäsi ovat kriittiset menetystekijät kestäväälle kehitykselle vuoden 2050 Suomessa? (esimerkkejä 19 vastauksesta)

- Suomi pidettävä yhtenäisenä ja estettävä alueellinen ja väestöryhmittäinen eriarvoistumiskehitys
- Biotalous saatava vauhtiin. Uusiutumattomat luonnonvarat ja maatalouden ravinteet kiertoon.
- Ihmisen itsensä kestävä kehitys; kuinka ihminen itse sopeutuu ja toimii luomassaan kestävän kehityksen kulussa.
- Maailmanmarkkinoille varmistettava tasapuoliset pelisäännöt.
- Ihmisten valmiuksien vahvistaminen: 1) Minuus ja elämänhallinta, kyky itsenäiseen toimintaan; 2) erilaisuuden kohtaaminen ja yhteistyötaidot; 3) perusosaaminen, taito käyttää välineitä vuorovaikutteisesti ja 4) kyky pohtia ja toimia vastuullisesti, kestävää tulevaisuutta rakentava elämäntapa ja sivistys.
- Eri hallinnonalojen yhteispeli ja sitoutuminen kestäväää kehitystä edistävään työhön.
- Suomi edelläkävijänä hiilineutraalin yhteiskunnan tavoittelussa.

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Strategiatyöpajassa käytettiin vuoden 2050 tulevaisuuskuvia:
"Mitkä ovat kestävän Suomen kriittiset menestystekijät seuraavat vuosikymmenet?"

- Scenario 1 assumes rapid technological change combined with a high level of preparedness to move away from materialism and the traditional focus on economic growth. This enables a relatively painless shift to a high-tech, but more caring, collaborative and sustainable society.
- Scenario 2 assumes the economic growth focus of today will continue to be a driving force. The transformation to a One Planet Economy has to be spurred on more aggressively by policies designed to maximize the potential of technological innovation to improve resource efficiency, to constrain overall consumption and to deal with global distributional issues.
- Scenario 3 combines slow technological change and an enduring growth focus in people's mindset about development. The prices of high-impact goods and services have reached levels that are unaffordable for many people in society. Society is strongly divided by a large social gap between those who can and those who cannot afford an affluent lifestyle.

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Tunnistetut kriittiset menestystekijät tiellä kohti kestävästi menestyvää Suomea vuonna 2050 tulevaisuuden tilanteesta riippumatta

- Energia- ja materiaalitehokkuus
- Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen
- Luontosuhteen vaaliminen ja luonto-osaamisen lisääminen
- Koulutukseen ja osaamiseen panostaminen sekä osaamisen hyödyntäminen
- Työllisyys ja inhimillisten voimavarojen vaaliminen
- Ihmisten aito hyvinvointi
- Sopimussyhteiskunnan vaaliminen
- Yhteisöllisyyden vaaliminen
- Globaali hallinta ja Suomen mahdollisuudet vaikuttaa

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Työpajoissa esiin nostettuja kestävästä kehitystä uudistavia osallistujien mielestä mielenkiintoisia näkökulmia

- Sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin nostaminen kestävästä kehityksen politiikan keskiöön. - "Kestävästä kehityksen tulisi olla synonyymi hyvälle elämälle".
- Tarvitsemme hyvinvointiyhteiskunnan uutta määrittelyä ja uutta hyvinvointikeskustelua.
- Väestökysymykset ja maahanmuutto tulee ottaa mukaan kestävästä kehityksen strategiaan.
- Tarvitaan uutta "ekologista älykkyyttä".
- Tarvitaan rakenteellista uudistumista ja uutta päätöksentekoa – miten paikataan politiikan legitimitettivaje ja tuodaan kestävä kehitys kaikkia lähelle?
- Miten Suomi säilyttää luottamus- ja sopimussyhteiskuntailmapiirin ja takaa yhteiskunnallisen vakauden?

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Esimerkkejä työpajoissa esiin nostetuista ristiriidoista ja jännitteistä

- Suuri muutos vs. pienet keinot
- Poliittinen aikajänne vs. ylisukupolviset aikajänteet
- Valtion rooli vs. vapaaehtoiset toimet.
- Vallan jännitteet
- Kestävän kehityksen sisältö vs. talouskasvu ja taloudellinen kilpailu
- Julkisen talouden tasapainottaminen vs. lisääntyvät odotukset.
- Osaoptimointi vs. kokonaisuuden hallinta
- Abstraktit käsitteet vs. tarve konkretialle.
- Yhteiset vs. yksilöiden valinnat
- Taloudelliset realiteetit vs. kestävän kehityksen tavoitteet
- Yhteisöllisyys vs. kilpailu ja talouskasvu
- Masennus ja henkinen hyvinvointi vs. työelämän yhä kovenevat vaatimukset
- Energia- ja materiaalitehokkuus vs. energian ja materiaalin hinta.

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Työpajojen osallistujien toiveita ja ideoita strategiaprosessille (1/2)

- Tulevaisuuteen kurkottaminen yli sukupolvien, mutta tämän päivän kielellä ja konkreettisen tekemisen tavoin
 - Otetaan aidosti huomioon pitkät aikajänteet –2050 on jo huomenna
 - Toistetaan sama skenaariorajoitus poliitikkojen kanssa.
 - Villejä kortteja ja heikkoja signaaleja pitää saada enemmän esiin.
- Osallistavuutta ja laajaa arvokeskustelua
 - Mukaan laajasti eri ryhmien ääniä
 - Kansalaisten arvotutkimus osaksi strategian valmistelua
 - Alue- ja paikallistason keskustelua
 - Kerätään Suomessa asuvien ulkomaalaisten mielipiteitä
- Erilaisten näkemysten kuulemisen sietokykyä
 - Strategia ei saa leimautua yhdenkään näkökulman yksinpuhujaksi (ei "viherpiperrystä", ei "sosiaalitanttatouhua", ei "riistokapitalismia"), mutta näkökulmia pitää olla
 - Tutkijoiden ja ajattelijoiden näkemyksiä mukaan, tehtävä myös asiantuntijatyötä
 - Kestävän kehityksen toimikunnan yhteyteen keskustelufoorumi

4. Strategiatyöpajat helmikuussa

Työpajojen osallistujien toiveita ja ideoita strategiaprosessille (1/2)

- Uudistetaan kestävä kehityksen määritelmää
 - Haastetaan kestävä kehityksen määritelmä ja tehdään uusi päivitetty versio painottaen erityisesti sosiaalista kestävyyttä
 - Luodaan houkutteleva visio kestävästä Suomesta
 - Kriittinen arvio siitä missä oikeasti ollaan nyt
- Ymmärrettäviä politiikkalinjauksia ja selkeää toimeenpanoa
 - Hallinnolle konkreettista tukea politiikkatoimenpiteiden toteuttamiseksi.
 - Selkeät teemat, lyhyen tähtäimen tavoitteet ja askelmerkit kohti näitä.
 - Selkeät yhteiset periaatteet ja toimintatavat.
 - Velvoitukset viedä toimenpiteitä eteenpäin.
 - Mukaan globaalin hallinnan näkökulma.
- Mitä lyhyempi, tavoitteellisempi ja konkreettisempi strategia on, sen parempi

Mitä seuraavaksi tapahtuu?

- Ohjausryhmä valmistelee konsultin kanssa ydinviestit käynnistysvaiheen työstä.
- Ympäristöministeriö organisoii varsinaista strategiaprosessia vetävän strategiaryhmän
- Uudistamisprosessi toteutetaan tiiviissä vuorovaikutuksessa hallitusohjelman muiden strategioiden ja tulevaisuusselonteon valmistelun kanssa.
- Kestävän kehityksen toimikunta käsittelee strategiaa seuraavan kerran 6.6. kokouksessaan.
- Rio+20 –konferenssin jälkeen sovitetaan kansallinen prosessi YK:n kestävän kehityksen politiikkakehikkoon.
- Työ jatkuu konsultin avustuksella vuoden 2013 alkupuolelle.
- Hyödynnetään synergiaa Sitran uuden strategian ja Tekesin Tie kestävään talouteen -ohjelman kanssa.